



ЗАГУЛ Дмитро Юрійович (псевд. і крипт.: І. Майдан, Б. Тиверець, Д. Буковинець, Г. Юрась, Г. Юрисіч, З-л, З. Д., Ю. С. та ін.; 28. 08. 1890, с. Милієве, нині Вижиц. р-ну Чернів. обл. — літо 1944, Колима) — поет, літературознавець, літературний критик, перекладач. Закін. 2-у укр.-нім. гімназію у Чернівцях (1912), слухав лекції на філос. факультеті Чернів. університету. Працював у г. «Нова Буковина». 1915 вивез. рос. окупац. владою до м. Нижній Новгород. Згодом переїхав до Києва, де приєднався до літ.-мист. групи символіст. напрямку «Музагет». Від 1920 — викладач всесвіт. та укр. літ-р вищих пед. курсів у с. Ставище (нині смт), 1922 — учитель і дир. гімназії с. Саварка (нині Богуслав. р-н; обидва — нині Київ. обл.). 1924 — ред. сценар. відділу студії «Українфільм»; від 1926 — старший науковий співробітник Комісії новіт. письменства ВУАН (обидві — Київ). Один із засн. і кер. (1927–30) літ. організації «Західна Україна», чл. ВУСПП. 26 лютого 1933 заарешт., за звинуваченням у контррев. діяльності засудж. до 10-ти р. заслання. Відбував покарання на Забайкаллі та Колимі, де й загинув за документально нез'ясов. обставин. Реабіліт. 1957. Віршувати й перекладати З. почав 1906, перші твори надрук. 1909 у г. «Буковина». Дебютна поет. зб. «Мережка» (Чц., 1913) познач. впливами «молодомузівців» у тематиці (переважав мотив нерозділеного кохання) й образно-стиліст. засобах. Наступні його кн. — «З зелених гір» (1918), «На грані» та «Мара» (обидві — 1919) — вийшли у Києві, розтерзаному кривавими перипетіями братовбивчої громадян. війни. Однак у перших двох збірках ці перипетії практично не відчутні, хоч були у них деякі відгомони тодішніх життєвих обставин, насамперед пекучої ностальгії, зродженої розлукою з буковин. краєм. Домінувала ж у першій збірці інтимна лірика

мінор. характеру (їй відведено два заспівні розділи), а також розділ перекладів з рос. поета-символіста К. Бальмонта й переспіви «На біблійні теми», де превалювали твори любов. змісту (цикл «З “Пісні пісень” Соломона»), хоч не обминалися й ін. мотиви — «Єремія. 9, 1–3», «Осія. Гл. 8», «Екклезіаст». Символіст. відстороненістю від громад.-сусп. проблематики, закликами йти туди, «де вічні грані», пронизана друга з названих книжок. Прямою протилежністю до них стала видана під псевд. Г. Юрисіч зб. «Мара» (із підзаголовком «З червоного року») — яскравий лірико-публіцист. сплеск болю й обурення укр. патріота, викликаний розбійниц. діями червоногвардій. загонів М. Муравйова у січні 1918. За силою поетично висловлених тут почуттів збірка не поступається знаменитому Тичининому «Стоїть сторожтерзаний Київ і двістірозп'ятий я...». Пізніше, у «Автобіографії» 1927, З. не признався в приналежності йому кн. «Мара», більше того, він перестав значною мірою бути самим собою, що засвідчила кн. «Наш день» (Х., 1925). Є. Маланюк побачив у ній, як «пекельна совєтська державна машина послідовно нищить нам помітних поетів і письменників українських» («Студентський вісник», Прага, 1926, ч. 5), маючи на увазі написані 1922–23 вірші-прокламації, вірші-агітки з розділу «Жовтневий вихор» та ін. Що ж до поезій З. 1919, почасти 1920, то вони, за Є. Маланюком, носять «на собі печать дійсної культури й таланту», переконуючи, що їхній автор — «поет м'якого акварельного малюнка, тонкого відчуття матеріалу слова» (підтвердженням цього слугує, зокрема, поезія «Бабине літо»). Оригін. поет. творчість З. увінчала кн. «Мотиви» (К., 1927), де він уперше звернувся до глибокої історії України, оповівши в невеликій поемі «Минулий сон» про «Лихо татарщини, / Вихор литовщини, / Панщину лядчини, / Темінь московщини...», а в аналог. за жанром «Споміні» — про гуцул. месника Олексу Довбуша. Прикрасив книжку розділ «Дифірамби», де О. Білецький, автор передмови, побачив засвоєння техніки Шіллерових творів цього жанру. Він же назвав З. «тонким ліриком природи», підкреслив, що у деяких новітніх вірш. жанрах поет «не має конкурентів собі таки поки що в сучасній українській ліриці», що він «поет мислі», який, проте, «ніколи не заплутується в сітці власної вченості, як це трапляється з Брюсовим...». Серед доробку З. — також підручник «Поетика» (1923), брошура «Література чи літературщина? (Про українських “неокласиків”）」 (ч. 1, 1926), ст. «Рима в “Кобзарі” Шевченка» («Шевченківський збірник», т. 1, 1924; усі — Київ), «Спад ліризму в сучасній українській поезії» (ж. «Червоний шлях», 1924, ч. 1–2, підпис — Б. Тиверець), «Деякі риси

старонімецької пісні про Валтарія з IX ст., аналогічні до окремих місць «Слова о полку Ігоревім»» («Записки історико-філологічного відділу ВУАН», кн. 7–8, К., 1926), «До літературної генези українських неокласиків» («Шляхи розвитку української пролетарської літератури: Літ. дискусія (1925–1928)», Х., 1928), про творчість Ю. Федьковича, В. Стефаника, П. Тичини, В. Сосюри, В. Блакитного, М. Терещенка, В. Кобилянського та ін. Перекладав із зх.-європ. літ-р, зокрема 1-у ч. трагедії Й.-В. Гете «Фауст» (К.; Відень, 1919), поему Дж. Байрона «Мазепа» (Х.; К., 1929; Бльомберг, 1949; Сідней, 1953; К., 1993), твори Ф. Шіллера, Й.-Р. Бехера, М. Андерсена-Нексе та ін. Низка віршів З. стали піснями («Заграли дзвони», «Ти приходиш до мене щоночі», «Ти чудова, як вечір весною» та ін.). Окремі його твори перекладено англ., білорус., італ., нім., рос. мовами. У рідному селі З. його ім'ям названо школу, засн. музей і встановлено бронз. погруддя (1990, скульптор В. Гамаль). 1995 у Києві на будинку на вул. О. Гончара, № 36 відкрито мемор. дошку. На його честь названо вулиці у Чернівцях і м. Вижиця (Чернів. обл.); обл. організація НСПУ спільно з громадою Мілієвого 1990 заснувала літ. премію ім. З. Поет став героєм худож. творів В. Бобинського, М. Зерова, М. Івасюка, М. Лазарука, В. Лелека, Б. Мельничука, С. Парашука, М. Сороки та ін.

Основні твори

Вибране. К., 1961; К., 1966; Окружинки поезій. Чц., 1990; Поезії. К., 1990.

Рекомендована література

1. Славутич Яр. Розстріляна муза. Детройт, 1955;
2. К., 1992;
3. Реабілітований Дмитро Загул // Сучасність. 1962. № 7;
4. Бутковська О. З книги життя Дмитра Загула // Там само. 1968. № 9;
5. Мороз-Стілець Т. Спогади // Вітчизна. 1970. № 8;
6. Далавурак С. «Білі плями» в чорному обрамленні // ЛУ. 1988, 16 черв.;
7. Голос пам'яті: Спогади. К., 1989;
8. Далавурак С. Невідомі поезії нашого земляка // Молодий буковинець. 1991. № 46;
9. Мельничук Б. Дмитро Загул очима Євгена Маланюка // Буковин. журн. 1995. Ч. 3–4;
10. Жила В. Переклад «Фауста» в системі нових концепцій // Січ. 1999. № 8;
11. Мельничук Б. Чи знаємо справдешнього Загула? // Буковина. 2000, 30 серп.;
12. Його ж. Дмитро Загул як речник української національної ідеї // Буковин. журн. 2006. Ч. 4.

Б. І. Мельничук

Бібліографічний опис:

Загул Дмитро Юрійович / Б. І. Мельничук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15251>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).